

<https://doi.org/10.26565/2786-5312-2025-102-15>
УДК: 81`253:378.091.214

О. В. Ребрій

доктор філологічних наук, професор, академік АН ВШ України, завідувач кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна;
e-mail: o.v.rebrii@karazin.ua; ORCID: [0000-0002-4912-7489](https://orcid.org/0000-0002-4912-7489); GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com/citations?user=ak5-nc8AAAAJ&hl=uk&oi=ao>; RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/profile/Oleksandr-Rebrii>

О. Г. Пешкова

доктор філософії, доцент кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна; e-mail: o.g.peshkova@karazin.ua; ORCID: [0000-0002-3616-7852](https://orcid.org/0000-0002-3616-7852);
GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&pli=1&user=kmiMG0sAAAAJ>
RESEARCH GATE: https://www.researchgate.net/profile/Olga-Peshkova?ev=hdr_xprf

Д. Н. Клімова

викладач кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна; e-mail: dianakhamidosh@karazin.ua; ORCID: [0009-0003-0208-6661](https://orcid.org/0009-0003-0208-6661);
GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com/citations?user=Vq5j54IAAAAJ&hl=uk&authuser=1>;
RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/profile/Diana-Klimova>

ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ СЕРТИФІКАТНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ З НАВЧАННЯ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Статтю присвячено висвітленню особливостей реалізації сертифікатної освітньої програми «Переклад конференцій» для здобувачів освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти на факультеті іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Актуальність статті зумовлено: (1) потребою в підготовці перекладачів для забезпечення євроінтеграційних процесів; (2) прагненням поділитися досвідом сертифікатної освітньої програми з навчання усного перекладу. Об'єктом дослідження виступає зазначена сертифікатна освітня програма, реалізована за підтримки Європейського парламенту, а предметом аналізу – її структура, учасники та умови упровадження, переваги та недоліки. Метою дослідження є поширення досвіду успішної сертифікатної освітньої програми для підготовки усних перекладачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти. Дослідження було проведено на основі низки методів: аналіз та синтез використовувалися для вивчення європейських вимог до підготовки усних перекладачів та розробки власної сертифікатної програми; дескриптивний метод став у нагоді для опису структури програми, її змісту та учасників; порівняльний метод дозволив зіставити український підхід до навчання усного перекладу з європейською традицією. Освітня програма обсягом 26 кредитів ЄКТС (780 годин) складалася з 8 освітніх компонентів – 6 практичних і 2 теоретичних. Термін реалізації програми – 2 семестри або 32 тижні. Загальна кількість аудиторних годин складала 256, тижневе навантаження – 8 годин (6 практичних і 2 лекційні). Реалізація програми в онлайн режимі мала свої переваги: (1) можливість отримати додаткову кваліфікацію у вільний від основного навчання час; (2) наявність онлайн інструментів для відпрацювання навичок всіх видів усного перекладу; (3) поширення усного перекладу у віддаленому режимі. На основі власного досвіду було сформульовано низку рекомендацій для організації аналогічних програм іншими ЗВО України.

Ключові слова: навчання усного перекладу, переклад з аркушу, сертифікатна освітня програма, усний послідовний переклад, усний синхронний переклад.

Як цитувати: Ребрій, О., Пешкова, О., Клімова, Д. (2025). Досвід організації сертифікатної освітньої програми з навчання усного перекладу. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*, (102), 133-141.
<https://doi.org/10.26565/2786-5312-2025-102-15>
In cites: Rebrii, O., Peshkova, O., Klimova, D. (2025). Expertise in setting-up certificate educational programmes in interpreting. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Foreign Philology. Methods of Foreign Language Teaching*, (102), 133-141.
<https://doi.org/10.26565/2786-5312-2025-102-15> (in Ukrainian)

1. ВСТУП

Актуальність запропонованої розвідки зумовлено, по-перше, нагальною потребою в підготовці значної кількості усних та письмових перекладачів, перед якими стоїть важливе завдання – забезпечити технічну підтримку всім процесам інтеграції України в Європейський Союз та інші міжнародні структури. Сьогодні Міністерство освіти та науки України розпочало масштабну кампанію з упровадження нових освітніх програм для підготовки перекладачів з урахуванням європейських стандартів. В тих випадках, коли заклад вищої освіти не має достатніх ресурсів для відкриття повноцінної освітньо-професійної програми, виходом може слугувати сертифікатна програма, реалізована в позаосвітній час як можливість студентам-філологам отримати додаткову кваліфікацію. Тож, по-друге, актуальність статті визначається прагненням поділитися досвідом успішної реалізації подібного проєкту з іншими ЗВО України.

Об'єктом дослідження виступає сертифікатна програма «Переклад конференцій», реалізована в рамках грантового проєкту Європейського парламенту “Grants for actions to support training in Conference Interpreting” («Гранти на підтримку підготовки перекладачів конференцій») [7] на факультеті іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Предметом дослідження виступає структура зазначеної програми, учасники та умови її реалізації, позитивний досвід та можливі недоліки.

Метою дослідження є розповсюдження досвіду успішної реалізації сертифікатної освітньої програми для підготовки усних перекладачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти.

Методи дослідження зумовлені його метою. Головними методами виступають аналіз та синтез, що використовувалися за двома головними напрямками, а саме: (1) на основі аналізу вимог до підготовки перекладачів конференцій в Європейському парламенті та підготовки усних перекладачів в європейських університетах-учасниках ЄМППК (Європейської Магістерської Програми з Перекладу Конференцій – *European Master's in Conference Interpreting* або *EMCI*) [6], ми розробили власну сертифікатну програму; (2) на основі аналізу особливостей реалізації нашої сертифікатної програми, ми запропонували рекомендації для здійснення в майбутньому аналогічних програм в інших закладах вищої освіти України. Дескриптивний аналіз уможливив висвітлення структури та змісту досліджуваної сертифікатної програми. Ми також використовували порівняльний аналіз для зіставлення найкращих вітчизняних та закордонних практик підготовки перекладачів конференцій.

Матеріалом для дослідження виступає безпосередньо зміст сертифікованої освітньої програми включно із залученими навчальними матеріала-

ми та методичними рекомендаціями, а також інші документи, задіяні в процесі її розробки та імплементації.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

2.1. Загальні вимоги до освітніх програм для отримання гранту

У 2023 році Генеральний директорат з питань логістики і перекладу конференцій або ГД ПЛПК (*Directorate-General for Logistics and Interpretation for Conferences – DG LINC*) Європейського парламенту [5] вперше запропонував грантову підтримку українським університетам для реалізації освітніх програм з підготовки усних перекладачів (перекладачів конференцій). ГД ПЛК забезпечує послуги усного перекладу для всіх заходів, організованих Європейським парламентом, так само як й іншими установами та органами ЄС в межах міжінституційної співпраці. Як світовий лідер в наданні послуг з перекладу конференцій він забезпечує можливість для громадян ЄС спостерігати за роботою Європейського парламенту в режимі реального часу всіма офіційними мовами ЄС. З цією метою ГД ПЛК співпрацює з університетами та іншими установами, що спеціалізуються на підготовці перекладачів конференцій. Стандарти якості, що застосовуються ГД ПЛК для оцінювання освітніх програм, так само як і можливі форми співпраці з університетами, викладені в документі під назвою «Меморандум порозуміння щодо навчання перекладачів конференцій» (*Memorandum of Understanding on the training of conference interpreters*) [8].

За рахунок грантової програми ГД ПЛК прагне підтримати такі аспекти усного перекладу: (1) просування якості та мовного розмаїття у навчанні перекладу конференцій офіційними мовами країн-членів ЄС, країн-кандидатів та країн, що є головними політичними партнерами Союзу; (2) заснування центрів підвищення кваліфікації для випускників; (3) співпраця між курсами з підвищення кваліфікації в різних країнах-членах, країнах-кандидатах та третіх країнах, що пропонують релевантні мовні поєднання; (4) регіональна співпраця між університетами; (4) інтеграція сучасних інформаційних та комунікаційних технологій у галузі підготовки перекладачів конференцій.

В рамках загальної грантової підтримки було відкрито окремий напрям «Topic 3: EP-LINC-SUBV-2023-CONF-INT-03: Організація бакалаврських, магістерських курсів та курсів з підготовки докторів філософії (у відповідності до пріоритетних потреб в українській мові в Європейському парламенті та інших установах та органах ЄС, для яких ЄП надає послуги з усного перекладу)». Для участі в конкурсі на отримання гранту українські університети мали підготувати заявки, які відповідали би наступним критеріям: (1) відповідність пріоритетним потребам в українській мові (фактично ця вимога озна-

часе, що в запропонованих освітніх програмах українська мова має виступати як мова «А», тобто така, на яку здійснюється переклад); (2) відповідність загально визнаним стандартам якості, зокрема: (2а) програма для магістерського рівня має тривати від одного до трьох років і нараховувати від 20 до 60 кредитів ЄКТС; програма для бакалаврського рівня – від 80 до 120 кредитів ЄКТС; (2б) здобувачі освіти мають отримати щонайменше 100 годин підготовки, з яких принаймні 50% мають бути відведені на навчання усного перекладу; (2в) на самостійну роботу мають бути відведені щонайменше 50 годин; (2) окрім практики перекладу до програми мають бути включені інші дотичні дисципліни (наприклад, теорія усного перекладу, публічне мовлення, міжнародні організації, базові курси з економіки та права тощо); (3) досвід у галузі працевлаштування випускників для усного перекладу в ЄС та/або створення бази випускників для потенційної роботи усним перекладачем в ЄС; (4) використання інноваційних технологій для навчання; (5) співпраця з іншими університетами; (6) якість та ефективність керування проектом (включно з доцільністю бюджетних витрат).

Відповідно до вказаних вимог була підготовлена та подана на розгляд грантова заявка.

2.2. Структура сертифікатної програми «Переклад конференцій». На момент подання грантової заявки на факультеті іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна не було відкритих бакалаврських або магістерських програм з підготовки усних чи письмових перекладачів на основі англійської мови (мова «Б»), хоча навчання перекладу активно відбувалося в межах ОПП «Англійська мова та література і переклад та друга іноземна мова» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти) та «Англійська мова та література і переклад та друга іноземна мова» (для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти).

На кафедрі перекладознавства імені Миколи Лукаша накопичено величезний обсяг досвіду з викладання теорії та практики перекладу. Достатньо пригадати, що наша кафедра була створена ще в 1972 році як один із п'яти профільних підрозділів на теренах колишнього СРСР для підготовки військових перекладачів та перекладачів-референтів. Серія підручників з навчання різних аспектів письмового та усного перекладу *Dictum Factum*, підготовлених авторськими колективами співробітників кафедри, є чудовим методологічним підґрунтям для підготовки не одного покоління майбутніх перекладачів. Тим не менш, на кафедрі не було досвіду профільної підготовки перекладачів конференцій, тому було прийнято рішення почати з розробки та впровадження відповідної сертифікатної програми, в межах якої студенти, які вже навчаються в магістратурі, змогли би отримати необхід-

ну кваліфікацію за рахунок додаткових занять. До розробки програми були залучені науково-педагогічні працівники кафедри. Після отримання грантової підтримки від Європейського парламенту сертифікатну програму «Переклад конференцій» було затверджено рішенням Вченої Ради Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна від 28 серпня 2023 року, протокол № 13.

Метою програми є підготовка фахівців у галузі перекладу конференцій у відповідності до стандартів ЄС. Реалізація програми скерована на вирішення таких завдань: (1) допомога в підготовці фахівців з послідовного та синхронного перекладу, здатних працювати в ЄС та інших міжнародних організаціях; (2) сприяння європейській та світовій інтеграції України шляхом введення української мови в перелік робочих мов ЄС та інших міжнародних організацій; (3) покращення рівня підготовки конференц-перекладачів в українських ЗВО.

Загальний обсяг програми складає 26 кредитів ЄКТС або 780 академічних годин. Освітня частина програми складається з 8 компонентів.

Компонент № 1 «Перекладацький скоропис» на основі української мови. Загальний обсяг – 3 кредити ЄКТС або 90 годин; із них: 32 практичних години і 58 годин самостійної роботи. Компонент № 2 «Перекладацький скоропис на основі англійської мови». Загальний обсяг – 2 кредити ЄКТС або 60 годин; із них: 16 практичних годин і 44 години самостійної роботи. Коментуючи ці два компоненти, необхідно наголосити на декількох важливих питаннях. По-перше, у структурі нашої бакалаврської підготовки є спеціальний курс із перекладацького скоропису, який читається в третьому семестрі, але, зважаючи на те, що серед наших здобувачів-учасників сертифікатної програми деякі його не проходили, а інші проходили за два з половиною роки до цього, ми вирішили за доцільне включити скоропис до нашої сертифікатної програми. По-друге, серед фахівців досі немає єдності стосовно того, на основі якої мови – рідної чи іноземної – ефективніше здійснювати перекладацький скоропис [4], ми вирішили провести своєрідний експеримент і включити до програми навчання скоропису на основі англійської мови. Для цього ми запросили до участі у програмі професора Барбару Ахренс (Barbara Ahrens), відомого теоретика у галузі усного перекладу та його навчання, гаранта магістерської програми “Conference Interpreting” в Інституті перекладу та багатомовної комунікації (м. Кельн, Німеччина).

Компонент № 3 «Послідовний переклад» і компонент № 4 «Синхронний переклад» мають однаковий обсяг у 6 кредитів ЄКТС або 180 годин; з них 64 практичні години і 116 годин самостійної роботи. Ці практичні модулі були повністю присвячені відпрацюванню навичок двох головних різновидів усного перекладу.

Компонент № 5 “Consecutive Interpreting” і Компонент № 6 “Simultaneous Interpreting” так само мали однаковий обсяг та структуру: 2 кредити ЄКТС або 60 годин; із них – 16 практичних годин і 44 години самостійної роботи. На перший погляд, компоненти № 5 і 6 дублюють компоненти № 3 і 4, але справа тут в тому, що для їхнього викладання ми запросили відомих закордонних фахівців. Так, досвідом послідовного перекладу з нами поділилася Кароліна Пучала-Ладзінська (Karolina Puchała-Ladzińska), доцент кафедри перекладознавства Університету м. Жешув (Польща), а викладачем синхронного перекладу для наших здобувачів став Андрейс Вейсбергс (Andrejs Veisbergs) – доктор наук, професор гуманітарного факультету Латвійського університету (м. Рига, Латвія). Професор Вейсбергс також є відомим громадським діячем, сертифікованим перекладачем ЄС та знаним теоретиком перекладу.

Запрошуючи до викладання іноземних колег, ми дали нашим здобувачам можливість порівняти викладацькі підходи, методи та принципи оцінювання усного перекладу в Україні та різних європейських країнах. Відвідуючи заняття європейських колег, наші викладачі також змогли обмінятися з ними досвідом.

Компонент № 6 «Міжнародні організації» – 2 кредити ЄКТС або 60 годин; з них – 16 годин лекцій та 44 години. Цей теоретичний курс мав на меті ознайомити здобувачів зі структурою та принципами діяльності Європейського Союзу з акцентом на ролі усного перекладу для забезпечення функціонування всіх його установ та органів.

Компонент № 7 “Theory and Practice of Simultaneous Interpreting” – 3 кредити ЄКТС або 90 годин; з них – 32 години лекцій та 58 годин самостійної роботи. Цей курс мав на меті ознайомити здобувачів із психолінгвістичними засадами усного послідовного та синхронного перекладу (лекція “The Interpreting Brain”), методами його навчання та оцінювання (лекція “Quality assessment”, лекція “Aptitude testing for conference interpreting”) та нових технологій у галузі усного перекладу та його навчання (лекція “Interpreting and new technologies”). Для проведення цього курсу ми запросили провідного теоретика з питань теорії та методики навчання усного перекладу Маріюк'яру Руссо (Mariachiara Russo), професора кафедри усного та письмового перекладу в Болонському університеті (м. Болонья, Італія). Лекції професора Руссо ми проводили в розширеному форматі: користуючись нагодою, ми запросили на них викладачів та аспірантів з різних університетів України, які цікавляться заявленою проблематикою [1].

2.3. Організація освітнього процесу. Першим етапом реалізації програми став відбір учасників серед здобувачів освіти першого курсу магістратури на різних освітніх програмах факультету інозем-

них мов. Ми вирішили не обмежуватися здобувачами, для яких англійська була мовою «Б» (першою іноземною), а запросити і тих, для кого англійська була мовою «В» (другою іноземною). Всім потенційним здобувачам ми відправили такого листа-запрошення: «Шановні магістри, ми відкриваємо набір до групи з підготовки перекладачів конференцій. Якщо ви хочете стати першокласним фахівцем у галузі всіх різновидів усного перекладу – синхронного, послідовного та з аркушу – у вас є унікальна можливість потрапити до програми з перекладу конференцій, яка буде діяти протягом навчального року (два семестри). Ми організуємо для вас онлайн заняття з найкращими фахівцями кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша та відомими закордонними фахівцями з Італії, Німеччини, Польщі та Латвії. Вони проводитимуть для вас практичні заняття два рази на тиждень, а по закінченню програми ви отримаєте сертифікат, який, як ми віримо, відкриє для вас шлях до міжнародної перекладацької еліти».

Надалі всі бажаючі мали змогу зареєструватися для проходження вступних випробовувань. Всього зареєструвалося 25 осіб. Вступні випробовування проходили у форматі заліку (для нас було принципово визначити тільки загальну відповідність рівня володіння англійською мовою та перекладацьких навичок нашим первинним вимогам) та передбачали виконання таких завдань:

(1) послідовний переклад з англійської мови на українську тексту громадсько-політичного характеру (до 3 хвилин звучання). Для успішного виконання цього завдання здобувач повинен показати навички володіння перекладацьким скорописом або іншою релевантною системою запису (за умов наявності); вміти запам'ятовувати, логічно структурувати та адаптувати до вимог цільової мови інформацію, що міститься у вихідному тексті. Також здобувач має продемонструвати навички смислового аналізу, які вимагаються за умов усного послідовного перекладу: логічне мислення; здатність до лексичної та граматичної адаптації мовного матеріалу; розуміння тема-рематичної організації речення; здатність діяти за умов неповного обсягу інформації; вміння творчо підходити до вирішення складних завдань [2]. Здобувач слухає текст, який екзаменатор читає в середньому темпі, один раз, робить необхідні записи та перекладає. Час між закінченням читання тексту та початком перекладу не має перевищувати 15–20 секунд. Цей проміжок вважається достатнім для завершення запису та логічного упорядкування інформації;

(2) переклад з аркушу з англійської мови на українську тексту громадсько-політичного характеру обсягом 1 тисяча друкованих знаків. Для успішного виконання цього завдання здобувач повинен продемонструвати такі навички: здатність до лексичної та граматичної адаптації мовного ма-

теріалу; здатність діяти за умов неповного обсягу інформації; вміння творчо підходити до вирішення складних завдань; навички контекстного аналізу та морфемного аналізу для інтерпретації вихідного тексту. Здобувач має можливість ознайомитися з надрукованим текстом оригіналу обсягом 1 тисяча друкованих знаків протягом 1 хвилини, після чого починає його перекладати цільовою мовою.

За результати вступних випробовувань до програми було зараховано 12 здобувачів і ми перейшли до наступного етапу її реалізації – безпосередньо освітнього процесу. Оскільки сертифікатна програма проходила паралельно з основним навчанням, ми намагалися, наскільки можливо, мінімізувати додаткове навантаження на студентів. Програма тривала два семестри, в кожному з яких 16 тижнів, тож тижнева кількість аудиторних годин дорівнювала 8; з них в кожному семестрі 6 годин практичних занять і 2 години лекцій. Важливо враховувати, що всі заняття проходили в онлайн режимі, тому в нас не було можливості використовувати стаціонарне обладнання для навчання синхронного перекладу. Завдяки допомозі колег з Болонського університету ми отримали безкоштовний доступ до двох комп'ютерних програм, розроблених фахівцями цього закладу вищої освіти спеціально для потреб підготовки усних перекладачів. Коротко розглянемо ці програми.

Першою в нашому списку йде програма ReBooth (від англійського *Remote Booth*) [10], яка дозволяє працювати у двох режимах: синхронного і послідовного перекладу. Програму було розроблено Габріеле Каріолі (Gabriele Carioli) та Ніколеттою Спіноло (Nicoletta Spinolo) для кафедри усного та письмового перекладу Болонського університету, рекомендована кількість студентів за одну сесію – 7 осіб. Для початку кожної сесії потрібно надіслати запрошення студентам через спеціальну форму. Текст промови у форматі аудіофайлу завантажується до програми заздалегідь. Можна завантажити кілька текстів, але для роботи на кожній сесії потрібно обрати один. Як тільки всі запрошені студенти потрапляють до своїх віртуальних кабін, викладач може вмикати запис. В цій програмі існує можливість запрограмувати час, відведений на відтворення запису так, щоб час на переклад був більший або менший за час оригіналу. Як тільки вмикається запис перекладу студентів, у їхніх кабінках лунає звуковий сигнал. З метою перевірки роботи студентів викладач має можливість вибірково підключатися до їхніх кабінків і слухати переклад. Коли час на переклад вийшов, запис автоматично вимикається і зберігається в програмі. Його можна пізніше завантажити на комп'ютер викладача. Спілкування викладача зі студентами може проходити у двох режимах: індивідуально або з усіма одночасно.

Другою йде програма Scroller, призначена для навчання перекладу з аркушу. Вона також була роз-

роблена Габріеле Каріолі для кафедри усного та письмового перекладу Болонського університету [9]. Програма пропонує візуальну симуляцію мовлення, яка дозволяє здійснити об'єктивну оцінку навичок перекладу з аркушу. Щоб розпочати роботу з програмою, потрібно завчасно підготувати текст, скопіювати його та вставити у спеціальне вікно на екрані монітору. Далі необхідно обрати бажану швидкість, наприклад, 80 слів на хвилину та натиснути кнопку Start. Швидкість подання тексту можна регулювати під час перекладу, а також зупинити або починати спочатку, що дає можливість працювати зі здобувачами різних рівнів.

Звичайно, навчання в дистанційному режимі має багато недоліків, про які всім добре відомо, але підготовка перекладачів конференцій саме в такому режимі має і низку переваг. По-перше, упровадження сертифікатних програм з перекладу конференцій дозволяє здобувачам отримати необхідні навички у вільний від основного навчання або роботи час за гнучким та зручним графіком. Ви не маєте перебувати в якомусь конкретному місці і можете приєднатися до занять буквально з будь-якої точки земної кулі, де є надійне Інтернет з'єднання.

По-друге, наявність різних технологічних інструментів дозволяє відпрацьовувати навички всіх видів усного перекладу – синхронного, послідовного та з аркушу. Сьогодні ми маємо три види таких програм: (1) освітні – розроблені закладами вищої освіти (саме такими ми користувалися для нашої сертифікатної програми); (2) комерційні (WebEx, Interactio, Ulang, Clevercast тощо); (3) безкоштовні (Zoom, Jitsi тощо). Два останніх види є платформами для надання послуг синхронного та/або послідовного перекладу і не призначені для його навчання, але за відсутності можливості використовувати програми першого виду можна цілком успішно адаптувати їх для дидактичних потреб. Також варто взяти до уваги, що більшість комерційних платформ надають можливість безкоштовного тестового використання, і, таким чином, викладач може спочатку сам протестувати їхній функціонал, а потім надати таку можливість і своїм студентам. Вважаємо практику тестування різних платформ корисною, оскільки вона посилює позиції випускників на ринку праці.

По-третє, робота в онлайн режимі дозволяє здобувачам відпрацьовувати навички віддаленого синхронного перекладу (*remote simultaneous interpreting – IRS*), який набуває сьогодні все більшої популярності та швидко захоплює різні сфери міжмовної комунікації завдяки технологічному прогресу. Явище віддаленого синхронного перекладу є новим; фактично він набув значної популярності у зв'язку з пандемією КОВІД-19, коли через карантин була заблокована будь-яка міжнародна діяльність, яка потребувала послуг усного перекладу: «Промисловість і торгівля зазнали повної перебу-

дови. Перекладачі конференцій мали адаптуватися до радикально відмінних режимів роботи, далеко від делегатів, іноді також від партнерів по кабіні; їм було необхідно прилаштуватися до обмежень віддаленого синхронного перекладу, впоратися з проблемами технологічного характеру тощо. Тоді як деякі колеги опиралися адаптації та прагнули повернутися до ситуації до КОВІДу, інші побачили в новій ситуації нові можливості» [3, с. 134]. Ми так само вважаємо, що у навчанні усного перекладу необхідно дотримуватися усіх нових тенденцій. Спробуємо перерахувати додаткові переваги віддаленого синхронного перекладу: (1) економічна ефективність: скасовує витрати на подорожі та стаціонарне обладнання для перекладачів; (2) доступність: дозволяє брати участь у заходах з будь-якої точки світу, долаючи всі мовні бар'єри; (3) гнучкість: швидке налаштування та інтеграція в заходи, що проводяться онлайн або в гібридному режимі; (4) покращена логістика: спрощує організацію мультилінгвальних заходів; (5) широке охоплення.

Повертаючись до організації освітнього процесу, додамо, що багато уваги ми приділили контрольним заходам на всіх етапах навчання. Всі практичні заняття супроводжувалися обов'язковим виконанням домашніх завдань, також після завершення першого семестру ми провели проміжний контроль, а після закінчення всієї програми – підсумковий. Проаналізуємо детальніше процедуру та результати підсумкового контролю.

Студенти мали виконати такі завдання: синхронний переклад з англійської мови на українську (15 хвилин), послідовний переклад з англійської мови на українську (7 хвилин), переклад з аркушу з англійської мови на українську (2000 друкованих знаків). Якщо порівняти із завданнями для вступних випробовувань, ми бачимо суттєве зростання обсягів завдань: для послідовного – у понад два рази, для аркушу – у два рази. До того ж, додався синхронний переклад в обсязі, стандартному для європейських університетів (йдеться про вимоги в межах ЄМППК). За умовами грантової угоди до підсумкових випробовувань долучилися, окрім українських, і закордонні викладачі – Професор Вейсберґс і доцент Пучала-Ладзінська. До екзамену були допущені 6 здобувачів, решта, на жаль, не змогли пройти до кінця курс освітньої програми через складнощі, пов'язані з війною. Їхні відповіді оцінювалися за п'ятибальною шкалою, а потім конвертувалися у 100-бальну шкалу.

В термінах вітчизняного стандарту оцінювання один здобувач склав іспит на «відмінно», а решта на «добре», що, безумовно, є дуже високим показником для такого складного випробовування.

Одразу після іспиту ми звернулися до наших закордонних колег із проханням висловити свою думку щодо рівня підготовки випускників та організації сертифікаційної програми, давши відповідь на декілька запитань.

Табл. 1
Результати підсумкового контролю

Table 1

Results of final assessment

	Синхронний переклад	Послідовний переклад	Переклад з аркушу	Кінцева оцінка/бал
Здобувач 1	5,0	4,8	4,3	4,7/94 б.
Здобувач 2	4,8	4,4	3,9	4,4/88 б.
Здобувач 3	4,5	3,9	4,2	4,2/84 б.
Здобувач 4	4,5	4,0	3,7	4,1/82 б.
Здобувач 5	4,8	4,0	2,9	4,0/80
Здобувач 6	4,0	3,4	4,1	3,8/76 б.

Доктор Пучала-Ладзінська: «Хочу виразити щире вдячність за можливість бути частиною цього проекту. Все було дуже добре організовано з самого початку. На кожному етапі я відчувала підтримку і отримувала відповіді на всі мої питання без затримки. Я була дуже вражена студентами, з якими працювала. Під час занять вони показали надзвичайну залученість та сумлінність, завжди виконували всі домашні завдання та охоче брали участь в усіх видах роботи. Пам'ятаючи про важку ситуацію в Україні під час цього проекту, я відчувала справжнє задоволення від співпраці з такими вмотивованими молодими людьми, які продемонстрували не тільки відмінні мовні та перекладацькі навички, а й ментальну витримку. Я сподіваюсь, що для студентів наші заняття також були корисними та приємними».

Професор Вейсберґс: «Дистанційна робота з групою студентів із Харкова була цікавим досвідом, який мене збагатив. Студенти були надзвичайно вмотивовані і загалом дуже добре справлялися. Показали гарне розуміння промов англійською мовою та знання термінології (ми зосередили увагу на таких галузях, як транспорт, комунікації та охорона права). Ми переважно займалися синхронним перекладом з англійської на українську, але час від часу також практикували і послідовний переклад із наступним перекладом у зворотній бік. Я певною мірою розумію українську мову і можу скласти загальне враження від перекладу. Послідовний переклад завжди був виважений і зрівноважений, приємний на слух. Деякі проблеми виникали з юридичною термінологією. Студенти підтримували зворотній зв'язок і могли дати справедливую оцінку власним діям. Врешті-решт, я маю високо оцінити здатність студентів працювати за умов відключення електропостачання. Декілька разів було чути вибухи неподалік, і один раз студентка дещо відволіклася, спостерігаючи за тим, як пролітає російська ракета, але не припинила перекладати!».

Професор Вейсберґс у своєму відгуку звернув увагу на такий важливий компонент підготовки усних перекладачів, як стресостійкість. На жаль, ми не змогли запланувати відповідний курс в межах

нашої сертифікатної програми, але самі обставини навчання в Україні за умов ведення воєнних дій готують наших випускників до всіх потенційно складних обставин їхньої майбутньої професії.

3. ВИСНОВКИ

Проведене дослідження мало на меті популяризацію успішного досвіду реалізації сертифікатної програми для підготовки перекладачів конференцій на другому (магістерському) рівні вищої освіти серед українських університетів. Накопичений нами досвід дозволяє визнати реалізацію цієї програми успішною і такою, що може слугувати зразком для упровадження аналогічних програм іншими ЗВО. Безперечними перевагами сертифікатних програм є те, що вони: (1) можуть бути реалізовані в позаосвітній час; (2) дають можливість здобувачам вибудувати свої індивідуальні освітні траєкторії й отримати додаткові кваліфікації; (3) дають можливість долучитися здобувачам, що навчаються або навчалися за іншими спеціальностями; (4) можуть бути реалізовані в онлайн режимі і, таким чином, є доступними для здобувачів буквально в будь-якій точці світу. Єдиним потенційним недоліком сертифікатних програм є те, що вони вимагають додаткового фінансування. В нашому випадку всі витрати на організацію та проведення освітнього процесу покривалися за рахунок гранту від Європейського парламенту, але може скластися така ситуація, коли витрати на сертифікатну програму буде покривати ЗВО або безпосередньо самі здобувачі.

На основі власного досвіду ми хотіли би сформулювати деякі рекомендації тим, хто планує долучитися до організації сертифікатних програм з підготовки перекладачів у майбутньому: (1) впевніться, що ви маєте достатню кількість кваліфікованих викладачів, готових працювати в позаосвітній час, застосовуючи найсучасніші методи. Сьогодні такі установи, як Генеральний директорат з питань логістики і перекладу конференцій Європейського парламенту чи Генеральний департамент з питань усного перекладу Європейської Комісії пропонують безкоштовні курси та ресурси з підготовки

викладачів перекладу, якими варто скористатися; (2) впевніться, що ви маєте необхідне обладнання та технологічну підтримку. Безумовно, за умов стаціонарного навчання вам не обійтися без кабінетів або лабораторій з навчання синхронного перекладу, але в будь-якому разі ми рекомендуємо інкорпорувати в освітній процес елементи дистанційного усного перекладу, і в такому випадку потрібно визначитися на базі яких платформ ви будете працювати і навчитися використовувати повністю весь доступний функціонал; (3) впевніться, що є достатня кількість бажаючих долучитися до вашої програми. Переклад, особливо усний, є доволі специфічним видом професійної діяльності, про який багато хто мріє, але також багато хто має певні побоювання щодо своєї здатності займатися їм. Тому організаторам програми потрібно проводити опитування задля виявлення потенційних «слабких місць», але також і різноманітні рекламні заходи, в тому числі через популярні серед молоді соціальні мережі; (4) впевніться, що структура вашої програми є збалансованою і включає не тільки практичні, а й теоретичні компоненти, без яких будь-яке навчання не є повноцінним. Здобувачі часто недооцінюють важливість теорії, тому подумайте, як саме їм треба її довести. Водночас кількість аудиторних годин та обсяг домашніх завдань не мають бути надмірними, аби не ставати на заваді іншим освітнім проектам здобувачів; (5) впевніться, що ви чітко сформулювали ті завдання, які стоять перед вами і перед здобувачами, аби ви разом із ними могли побачити і відчувати прогрес на кожному етапі навчання; (6) впевніться, що ви використовуєте досвід інших аналогічних програм і не повторюєте їхніх помилок.

Перспективу подальшого дослідження бачимо в поширенні досвіду упровадження магістерської освітньої програми «Усний переклад і міжкультурна комунікація (англійська та друга західноєвропейська мова)», розробленій кафедрою перекладознавства імені Миколи Лукаша для факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Оголошення: *До уваги викладачів та здобувачів освіти! Лекції професора Маріїк'яри Руссо (Болонський університет) з проблематики перекладу конференцій*. Відновлено з: <https://foreign-languages.karazin.ua/news/859-do-uvagi-vikladachiv-ta-zdobuvachiv-osviti-lektsii-profesora-mariik%20%99yari-russo-bolonskiy-universitet-z-problematiki-perekladu-konferentsiy>
2. Ребрій, О. В. (2020). *Основи перекладацького скорописку*. Навчальний посібник (5 видання стереотипне). Вінниця: Нова Книга.
3. Buján, M., & Collard, C. (2022). Remote Simultaneous Interpreting and COVID-19: Conference Interpreters' Perspective. In Kanglong, L., Cheung, A. K. F (Eds.), *Translation and Interpreting in the Age of COVID-19*. Singapore: Springer Nature. P. 133–150.
4. Dam, H. V. (2004). Interpreters' notes. On the choice of language. *Interpreting*, 6(1), 3–17. DOI:10.1075/intp.6.1.03dam

5. *Directorate-General for Logistics and Interpretation for Conferences*. Retrieved from: <https://the-secretary-general.europarl.europa.eu/en/directorates-general/linc>
6. *EMCI – European Master’s in Conference Interpreting*. Retrieved from: <https://www.emcinterpreting.org/>
7. *European Parliament. Contract and Grants. Interpretation for Conferences*. Retrieved from: <https://www.europarl.europa.eu/contracts-and-grants/en/grants/interpretation-for-conferences>
8. *Memorandum of Understanding on the training of conference interpreters*. Retrieved from: <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/236214/memorandum.pdf>
9. *Scroller – Sight Translation Training*. Retrieved from: <https://scroller.dipintra.it/>
10. *What is ReBooth and how it works*. Retrieved from: <https://github.com/bilo1967/reBooth?tab=readme-ov-file>

Стаття надійшла до редакції 14.08.2025

Стаття рекомендована до друку 25.09.2025

Опубліковано 30.12.2025

Oleksandr Rebrii – Doctor of Sciences (Translation Studies), Full Professor, Academician of the Higher School Academy of Sciences of Ukraine, Head of Mykola Lukash Translation Studies Department, V.N. Karazin Kharkiv National University; e-mail: o.v.rebrii@karazin.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4912-7489>; GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com/citations?user=ak5-nc8AAAAJ&hl=en>; RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/profile/Oleksandr-Rebrii>

Olha Pieshkova – PhD in Philology (Translation Studies), Associate Professor of Mykola Lukash Translation Studies Department, V.N. Karazin Kharkiv National University, Deputy Director of Educational and Research Institute “Teachers’ Academy”, V.N. Karazin Kharkiv National University; e-mail: o.g.peshkova@karazin.ua; ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3616-7852>; GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&pli=1&user=kmiMG0sAAAAJ>; RESEARCH GATE: https://www.researchgate.net/profile/Olga-Peshkova?ev=hdr_xprf

Diana Klimova – lecturer of Mykola Lukash Translation Studies Department, V.N. Karazin Kharkiv National University; e-mail: dianakhamidosh@karazin.ua; ORCID: 0009-0003-0208-6661; GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com/citations?user=Vq5j54IAAAAJ&hl=uk&authuser=1>; RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/profile/Diana-Klimova>

EXPERTISE IN SETTING-UP CERTIFICATE EDUCATIONAL PROGRAMMES IN INTERPRETING

The present paper concerns the implementation of the certificate educational programme ‘Conference Interpreting’ for students of the second (master’s) level of higher education at the School of Foreign Languages of V. N. Karazin Kharkiv National University. The relevance of the article is determined by: (1) the need to train interpreters to support European integration processes; (2) the desire to share the experience of the certificate programme in interpreting. The object of the study is the aforementioned certificate programme, implemented with the support of the European Parliament, and the subject of analysis is its structure, participants and conditions of implementation, advantages and disadvantages. The aim of the study is to disseminate the experience of a successful certificate programme for training interpreters at the second (master’s) level of higher education. The study was conducted using a number of methods: analysis and synthesis were used to study European requirements for the training of interpreters and to develop our own certificate programme; the descriptive method was used to describe the structure of the programme, its content and participants; the comparative method allowed us to compare the Ukrainian approach to interpreting training with the European tradition. The educational programme, worth 26 ECTS credits (780 hours), consisted of eight educational components – six practical and two theoretical ones. The programme lasted two semesters or 32 weeks. The total number of classroom hours was 256, with a weekly workload of 8 hours (6 practical and 2 lecture hours). The online implementation of the programme had its advantages: (1) the opportunity to obtain additional qualifications in free time outside of the main course; (2) the availability of online tools for practising all types of interpreting skills; (3) the spread of remote interpreting. Based on our own experience, we have formulated a number of recommendations for the organisation of similar programmes by other higher education institutions in Ukraine.

Key words: *certificate programme, consecutive interpreting, interpreting training, sight translation, simultaneous interpreting.*

REFERENCES

1. *Oholoshennia: Do uvahy vykladachiv ta zdobuvachiv osvity! Lektsii profesora Mariik’iary Russo (Bolons’kyj universytet) z problematyky perekladu konferentsij. [Announcement: Attention teachers and students! Lectures by Professor Mariquita Russo (University of Bologna) on conference interpreting issues.]* Retrieved from: <https://foreign-languages.karazin.ua/news/859-do-uvagi-vikladachiv-ta-zdobuvachiv-osviti-lektsii-profesora-mariik%E2%80%99yari-russo-bolonskiy-universitet-z-problematiki-perekladu-konferentsiy->

2. Rebrii, O. V. (2020). *Osnovy perekladats'koho skoropysu. [Basics of translator's shorthand.]* Navchal'nyj posibnyk (5 vydannia stereotypne). [Textbook (5th edition, revised).] Vinnytsia: Nova Knyha.
3. Buján, M., & Collard, C. (2022). Remote Simultaneous Interpreting and COVID-19: Conference Interpreters' Perspective. In Kanglong, L., Cheung, A. K. F (Eds.), *Translation and Interpreting in the Age of COVID-19*. Singapore: Springer Nature. P. 133–150.
4. Dam, H. V. (2004). Interpreters' notes. On the choice of language. *Interpreting*, 6(1), 3–17. DOI:10.1075/intp.6.1.03dam
5. Directorate-General for Logistics and Interpretation for Conferences. Retrieved from: <https://the-secretary-general.europarl.europa.eu/en/directorates-general/linc>
6. EMCI – European Master's in Conference Interpreting. Retrieved from: <https://www.emcinterpreting.org/>
7. European Parliament. Contract and Grants. Interpretation for Conferences. Retrieved from: <https://www.europarl.europa.eu/contracts-and-grants/en/grants/interpretation-for-conferences>
8. Memorandum of Understanding on the training of conference interpreters). Retrieved from: <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/236214/memorandum.pdf>
9. Scroller – Sight Translation Training. Retrieved from: <https://scrollerdipintra.it/>
10. What is ReBooth and how it works. Retrieved from: <https://github.com/bilo1967/reBooth?tab=readme-ov-file>

The article was received by the editors 14.08.2025

The article is recommended for printing 25.09.2025

Published 30.12.2025